

Svenska Bankföreningen

REMISSYTTRANDE

2006-01-20

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Ändrat förslag till nytt konsumentkreditdirektiv

Bankföreningen, som av departementet beretts tillfälle att yttra sig över det reviderade förslaget till nytt konsumentkreditdirektiv, KOM (2005) 483 slutlig, får anföra följande.

Allmänna synpunkter

Bankföreningen välkomnar möjligheten att få lämna synpunkter på detta stadium i förhandlingarna av direktivet. Föreningen anser att det reviderade förslaget till konsumentkreditdirektiv har genomgått väsentliga förbättringar i förhållande till det ursprungliga från den 11 september 2002. Det är positivt att tillämpningsområdet för direktivet har begränsats i ett flertal avseenden, bl.a. på det sättet att direktivet nu endast omfattar krediter upp till 50 000 € att undantaget för fastighetskrediter är mera preciserat och vidare utformat, att begreppet ”sammanlagd utlåningsränta” är utmönstrat, att avtal om ställande av säkerhet inte längre omfattas samt att den särskilda artikeln om oskäliga villkor har slopats. Det är angeläget att dessa förbättringar av direktivet kvarstår även efter förhandlingarna i rådet.

Viktigt att notera är också att Kommissionen vidhåller principen att direktivet ska utformas som ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv. Föreningen vill starkt understryka nödvändigheten av att direktivet får en sådan inriktning. Den artikel (art. 21) som uttrycker denna princip och som även öppnar för principen om ömsesidigt erkännande i vissa fall, är dock otillfredsställande utformad. Risken är betydande att de positiva effekterna av direktivet uteblir om de olika medlemsstaterna väljer att implementera direktivet på skilda sätt genom att utnyttja de friheter till nationella särlösningar som finns i vissa artiklar i direktivet. Härutöver finns även

riskerna för att direktivet implementeras olika i medlemsstaterna även i de delar där medlemsstaterna i princip inte tillåts att avvika från direktivet. Framväxandet av en gemensam marknad för konsumentkrediter inom EU skulle då hämmas istället för att gynnas. Enligt föreningen måste arbetet med att implementera direktivet ske på sådant sätt att direktivet inte tolkas alltför snävt. Detta för att undvika att bestämmelser bibehålls eller införs i nationell lagstiftning som visserligen inte direkt strider mot direktivtexten men som ändå inte främjar förutsättningarna för en gemensam marknad för konsumentkrediter.

Föreningen övergår härnäst till att kommentera direktivförslaget.

Ingressatserna

Nr (10)

I denna ingressats slås fast att de nationella genomförandebestämmelserna kan komma att skilja sig åt mellan olika medlemsstater. Därför förklaras att principen om ömsesidigt erkännande i vissa i direktivet förtecknade fall ska gälla. I dessa fall innebär principen om ömsesidigt erkännande att lagstiftningen i den medlemsstat där konsumenten har sin hemvist åsidosätts om tillämpningen i ett visst fall skulle utgöra en begränsning av den fria rörligheten för tjänster.

Den närmare innebörden av uttalandena under denna punkt - liksom även den artikel i direktivet (art. 21) som uttalandet i första hand hänförs till - är svår att till alla delar ta till sig. Några skillnader i genomförandebestämmelserna borde i princip inte kunna uppstå eftersom direktivet (art. 21) bygger på principen om full harmonisering. Föreningen är medveten om att grunden för ingressuttalandet står att finna i politiska kompromisser men genom uttalandet, i kombination med direktivets bestämmelse om ömsesidigt erkännande i artikel 21.2, försvagas grundtanken om fullharmonisering påtagligt.

Nr (13)

Enligt detta generella uttalande ska krediter mot säkerhet i fast egendom undantas från direktivets tillämpningsområde. Tolkat enligt bokstaven synes direktivet inte omfatta kreditavtal med säkerhet i bostadsrätt, i vart fall är det oklart. Vid en kommande svensk implementering

av direktivet är det viktigt att även bostadsrättsföreningar, äldre bostadsföreningar och bostadsaktiebolag omfattas av undantaget av lagen. Om möjligt bör detta ske genom en uttrycklig hänvisning i direktivtexten, eller genom ett förtydligande i ingressatsen. Det kan ifrågasättas om inte även byggnad på ofri grund samt tomträtt bör behandlas på samma sätt (se vidare nedan föreningens kommentar till artikel 2 a).

Nr (20)

I denna ingressats framhålls att kreditgivaren är skyldig att lämna konsumenten ytterligare hjälp för att välja vilket av de föreslagna kreditavtalen som "bäst" lämpar sig för konsumentens behov och ekonomiska situation. I den engelska versionen av denna ingressats sägs att kreditgivaren måste lämna sådant bistånd till konsumenten att denne kan bedöma vilken kredit som är "most appropriate for his needs..." (jfr artikel 5.5 i direktivförslaget). Föreningen anser att detta uttalande är alldeles för långtgående och att det också saknar motsvarighet i själva direktivtexten. Det är enligt föreningen inte rimligt att kreditgivaren åläggs att hjälpa konsumenten att förstå vilken kredit som "bäst" lämpar sig för konsumenten. Föreningen vill erinra om att den svenska lagstiftaren mycket medvetet avstod från att införa en sådan långtgående skyldighet i den nya lagen om finansiell rådgivning till konsumenter ("rådgivningslagen"). I förarbetena till rådgivningslagen (se SOU 2002:41, sid. 183 samt prop. 2002/03:133, sid. 52) sägs istället uttryckligen att det inte kan vara fråga om att en finansiell rådgivare ska vara skyldig att lämna råd som är "mest lämpligt" eller liknande. Föreningen anser att det varken är rimligt eller ens möjligt att utsträcka skyldigheten på det sätt som Kommissionen nu föreslår. Regeringen bör således verka för att skrivningar som "bäst" och "most" utgår från texten i ingressatsen i denna del.

Föreningen återkommer till dessa frågor i kommentaren till artikel 5.5.

Nr (22)

I denna ingressats sägs att "Alla nödvändiga upplysningar om konsumenternas rättigheter och skyldigheter enligt kreditavtalet bör vara korta och koncisa så att de framgår tydligt."

Föreningen anser att direktivets mycket långtgående krav på information till konsumenterna i bl.a. artiklarna 5-6 och 9-10 i praktiken gör det omöjligt att också uppfylla kravet på att informationen ska vara 'kort och koncis'. Detta gäller t.ex. föreskriften i artikel 9.2 j) om att eventuella kostnader för att använda ett betalningsmedel för både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande samt andra kostnader för betalningstransaktioner ska anges. Om inte informationskraven enligt nyssnämnda artiklar i den slutliga lydelsen av direktivet lindras väsentligt bör i vart fall denna skrivning helt utgå.

Direktivtexten

Artikel 2 – tillämpningsområde

2. i)

Enligt detta stadgande ska direktivet inte tillämpas på kreditavtal som innebär att betalningsanstånd medges "free of charge". Innebörden av denna bestämmelse är dock oklar.

Under ett av kreditgivaren medgivet betalningsanstånd, t.ex. genom att ränte- och amorteringskrav senareläggs p.g.a. av konsumentens tillfälliga betalningssvårigheter, tas normalt inte några särskilda ytterligare avgifter ut. Givetvis upphör därmed inte själva skyldigheten att senare erlægga förfallna ränte- och amorteringsbelopp och i förekommande fall lagenliga inkassokostnader. Frågan är dock om direktivet åsyftar att det blir fråga om ett "nytt kreditavtal" som omfattas av direktivets alla bestämmelser när kreditgivaren medger betalningsanstånd. Anledningen till att denna fråga inställer sig beror på att ett betalningsanstånd på denna grund i princip aldrig kan vara "kostnadsfritt" (jfr definitionen av kreditavtal i artikel 3 c)). En annan tolkning är att bestämmelsen ska tillämpas endast om en extra avgift eller kostnad tas ut p.g.a. anståndet. Föreningen ansluter sig för egen del till den senare uppfattningen och anser följaktligen att sådana situationer som den förut nämnda ska anses omfattas av undantaget.

2.4 a)

I rubricerade artikel föreslås att endast vissa av direktivets bestämmelser ska tillämpas på krediter på ett sammanlagt kreditbelopp på högst 300 € ("light regime").

Bankföreningen förordar istället att krediter understigande 500 € helt ska falla utanför direktivets räckvidd. I annat fall är risken uppenbar att sådana krediter kommer att bli för kostsamma eller så olönsamma att de inte går att tillhandahålla.

Artikel 3 – definitioner

3. d)

Artikeln innehåller en definition av begreppet övertrassering ("overdraft facility"). Innebörden är dock något oklar. Den synes närmast beskriva en situation där kreditgivaren antingen redan vid kreditavtalets ingående eller senare medger att kreditgränsen överskrids, samtidigt som återbetalning av det överskjutande beloppet ska ske inom tre månader. Någon sådan "kreditprodukt" tillhandahålls inte av de svenska bankerna. En kontokredit (detta begrepp används istället för "checkkonto", vilken förekommer i den svenska översättningen av direktivet) i en svensk bank ansluts alltid till ett sedvanligt inlåningskonto till vilket kan kopplas en kredit upp till ett visst belopp. Så tolkad är alltså definitionen irrelevant ur svensk synvinkel.

Artikeln kan emellertid också förstås så att den avser traditionella, inte medgivna övertrasseringar av kontot. För det fall en konsument – av någon anledning – skulle komma att övertrassera en svensk kontokredit är det fråga om ett avtalsbrott och konsumenten ska då genast återbetala det belopp varmed krediten överskridits samt erlägga övertrasseringsavgift. Bankföreningen anser, om den senare tolkningen är riktig, att någon tremånadersregel inte bör skrivas in i direktivet. Principen bör vara att övertrasseringar ska regleras omedelbart vid äventyr att krediten annars sägs upp.

Föreningen förutser alltså problem vid en kommande nationell implementering av denna bestämmelse i direktivet, om den kvarstår oförändrad.

3 h)

Enligt denna artikel definieras krediträntan som en procentuell fast eller rörlig periodisk räntesats som under en viss bestämd period tillämpas på det utnyttjade kreditbeloppet enligt kreg-

ditavtalet. Enligt artikel 18 ska dock den effektiva räntan bestämmas med utgångspunkt från den sammanlagda kreditkostnaden uttryckt som en årsränta. Den svenska konsumentkreditlagen utgår från att såväl krediträntan (10 §) som den effektiva räntan (2 §) ska anges som en räntesats per år. Föreningen anser att motsvarande ordning i klarhetens intresse bör införas även i direktivets definitioner.

3 l)

I denna artikel definieras begreppet ”kombinerat kreditavtal” (”linked credit agreement”). Avgränsningen är av betydelse bl.a. eftersom innehållet i artikel 14 innebär att en konsument inte längre ska vara bunden av ett kreditavtal som kombinerats med ett avtal om varuleverans eller tjänst om konsumenten utnyttjat sin rätt att ångra sistnämnda avtal. Direktivtexten i 3 l) är emellertid mycket oklar när det gäller att avgränsa vad som ska anses utgöra ett kombinerat kreditavtal. Till exempel är det inte tydligt om ett avtal om kreditkort ska anses som ett ”kombinerat kreditavtal”. Det finns för närvarande flera olika upplägg för hur man kan erhålla t.ex. ett betalkort eller ett kreditkort med ett institut (sammanfattningsvis benämns dessa korttyper nedan som ”kreditkort”). En kund kan efter ansökan erhålla ett kreditkort direkt hos en bank, varefter kortet kan utnyttjas för köp hos olika köpställen. Det är inte ovanligt att en kund beviljas ett kreditkort i samband med ett förvärv av en särskild vara, en TV eller annan konsumtionsvara direkt hos säljaren. Avsikten med en sådan kortkredit är att denna ska kunna utnyttjas även för andra köp. Det kan vara fråga om andra köp enbart i samma butikskedja eller också om köp och betalningar generellt med kortet i Sverige och ibland också utomlands. Ska dessa former av kreditkortsavtal ses som sådana ”kombinerade kreditavtal” som avses i artikeln? Föreningen anser att det är av utomordentlig vikt att kreditkortsavtalet inte faller in under definitionen på ett kombinerat kreditavtal. Om så skulle anses vara fallet och konsumenten utnyttjar sin ångerrätt vid köp av en vara eller vid tillhandahållandet av en tjänst skulle konsekvensen bli att även hela kreditkortsavtalet faller. Kreditkortet skulle inte längre av konsumenten kunna användas för köp av andra varor eller tjänster. Detta kan inte anses ligga i konsumenternas intresse. En trolig konsekvens är annars att konsumenterna tvingas att vänta på leveransen av varan eller tjänsten till dess att ångerperioden har gått till ända.

Föreningen anser för övrigt att det måste övervägas att i direktivet införa en bestämmelse som tillåter en konsument som uttryckligen önskar en omgående leverans av en inköpt vara eller tjänst, att avsäga sig sin ångerrätt (se vidare föreningens synpunkter nedan på artikel 13).

Artikel 4 – standardinformation i reklam

Nyligen har ett direktiv om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden (2005/29/EG) antagits. Genom direktivet harmoniseras inom EU vissa förhållanden rörande marknadsföring av varor och tjänster. En svensk utredning tillsattes under sommaren 2005 för att överväga hur direktivet ska implementeras i svensk rätt. Bankföreningen anser mot denna bakgrund att det saknas skäl att i direktivet om konsumentkrediter införa särskilda regler om marknadsföring.

I sak är artikeln alltför långtgående. Sedan tidigare finns det regler om marknadsföring samt om vilken information som ska lämnas innan avtal ingås i distans- och hemförsäljningslagen, i konsumentkreditlagen och i prisinformationslagen. Mot bakgrund av nyssnämnda regler och av den höga detaljeringsgraden i det nu föreslagna direktivet är det uppenbart att vissa former av marknadsföring av krediter i praktiken omöjliggörs i TV, i radio eller på Internet. Det är inte rimligt att lagstiftaren på detta sätt begränsar möjligheterna för en kreditgivare att använda dessa marknadsföringskanaler. Det är också svårt att se några konsumentskyddande synpunkter som motiverar att möjligheterna att marknadsföra konsumentkrediter via TV etc. missgynnas i förhållande till marknadsföring av t.ex. bilar och andra dyrare konsumtionsvaror. Eftersom det som ovan framhålls redan finns en omfattande reglering om att information ska lämnas före ett avtals ingående i såväl annan tidigare reglering som i detta direktiv (artikel 5 och 6) fyller denna artikel inte något egentligt syfte varför den helt bör utgå.

Artikel 5 – förhandsinformation

I modern konsumentskyddslagstiftning på kreditområdet finns en tydlig tendens att öka kraven på information till konsumenterna i en utsträckning som gör att det allvarligt kan ifrågasättas om en konsument har möjlighet att tillgodogöra sig all information. Lagstiftningen kan bli kontraproduktiv – själva mängden av upplysningar gör att den del av informationen som är mest angelägen överhuvudtaget inte uppfattas. Det sagda gäller t.ex. lagstiftningen om di-

stansavtal, men i hög grad även föreliggande direktivförslag. Artikel 5 innehåller flera sådana moment, som framstår som onödigt ingripande eller överflödiga, bl.a. punkterna 2 c) om vissa räntevillkor, 2 d) om kraven på exempel vid angivande effektiv ränta och 2 f) om kostnader för betalkonton. I samband med att detaljerade krav uppställs är det nödvändigt att reglerna är kompatibla med annan nationell och gemenskapslagstiftning, t.ex. distans- och hemförsäljningsslagen.

Vad särskilt rör kravet enligt 5.2 g), att kreditgivaren ska lämna information om kostnader som konsumenten ska betala till andra parter än kreditgivaren, som notarier och skatteförvaltning, måste framhållas att kreditgivaren i många fall inte har kunskap om sådana tillkommande kostnader. Detta gäller särskilt vid kreditgivning cross-border. Denna bestämmelse bör därför utgå.

Särskilt beträffande kraven på lämnande av förklaringar enligt 5.5

Föreningen har i anslutning till synpunkterna på ingresspunkt 20 framhållit att kreditgivarna inte bör åläggas skyldighet att lämna information/förklaringar om vilket kreditavtal som ”bäst” lämpar sig för just den aktuella konsumenten. Vad som bör lämnas är generell information om typiska egenskaper för en viss kreditprodukt. Ett liknande synsätt måste enligt föreningen användas beträffande kravet i denna artikel, att kreditgivaren ska lämna information om föreslagna produkters ”för- och nackdelar”. Det är uppenbart att vad som kan vara en fördel för en konsument kan vara en nackdel för en annan konsument. Vad som bör, och kan beskrivas, är karaktäristiska egenskaper hos produkten i fråga.

Föreningen anser vidare att kravet på att lämna förklaringar bör föreligga först efter det att en konsument klart uttryckt önskemål om det.

Föreningen ifrågasätter också hur denna bestämmelse ska tillämpas i en distansavtalssituation, såsom t.ex. vid marknadsföring via Internet, där någon dialog inte är möjlig.

En annan oklarhet i denna bestämmelse är den del som behandlar ”begränsningen” till ”föreslagna” krediter. Om en kreditgivare har ett stort antal olika kreditprodukter i sitt sortiment, men endast en övervägs i det specifika fallet, föreligger då någon förklaringskyldighet avse-

ende övriga produkter? Skulle en sådan skyldighet i sådant fall även gälla kreditprodukter hos dotterbolag inom den finansiella koncernen, såsom t.ex. finansbolag och hypoteksbolag? Om så är fallet framstår inte detta som en rimlig ordning. Skyldigheten att lämna förklaringar måste därför enligt föreningen begränsas till att på begäran av en kund förklara de särskilda egenskaperna för just den aktuella kreditprodukten hos det ifrågavarande institutet. En annan innebörd av bestämmelsen skulle enligt föreningen föra för långt.

Artikel 6 – information före tecknande av kreditavtal i form av kontokredit och vissa särskilda kreditavtal

Föreningen har ovan pekat på otydligheten i tolkningen av begreppet ”kontokredit” enligt definitionen i artikel 3 d). Föreningen anser i övrigt att artikeln är svårläst, bland annat p.g.a. de många hänvisningarna i artikeln till andra artiklar i direktivet.

Artikel 8 – databastillgång

Bankföreningen välkomnar att räckvidden av bestämmelsen begränsats och att innebörden nu är att kreditgivare ska beredas tillgång till databaser i andra medlemsstater på icke-diskriminerande villkor.

Artikel 9 – information som ska ges i kreditavtal

9.2 i)

Enligt denna bestämmelse ska kreditgivaren lämna information om eventuella kostnader för administration av ett konto där både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande registreras, liksom om kostnader för att använda ett betalningsmedel för både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande samt om andra kostnader för betalningstransaktioner.

Föreningen konstaterar att informationsskyldigheten enligt ifrågavarande bestämmelse (liksom i övrigt kraven enligt artikel 9) är utomordentligt långtgående. De krav som ställs leder till att information måste lämnas även om eventuella framtida kostnader för girotjänster, autogiro, utlandsbetalningstjänster, årsavgifter för kreditkort, uttagsavgifter m.m. Direktivet i

denna del harmoniserar därmed inte alls med den inledande skrivningen i denna artikel om att informationen i kreditavtalet ska vara klar och *kortfattad* (föreningens kurs.). Enligt föreningens uppfattning måste kraven avgränsas till att gälla endast de kostnader som uppkommer vid tidpunkten för ingående av själva avtalet. Vidare måste en avstämning göras mot de krav som gäller enligt annan gemenskaps- eller nationell lagstiftning, i första hand distans- och hemförsäljningslagen. Föreningen ifrågasätter behovet av en så långtgående informationskyldighet som här föreskrivs.

Artikel 10 – information om krediträntan

Enligt denna bestämmelse ska konsumenten regelbundet informeras om alla ändringar av krediträntan på papper eller på ett varaktigt medium.

Denna bestämmelse torde, tolkad enligt sin ordalydelse, innebära hinder mot att information lämnas till konsumenterna genom tidningsannonser med efterföljande avisering, något som är tillåtet enligt konsumentkreditlagen. Den svenska regleringen får anses utgöra en rimlig avvägning mellan konsumenternas behov av information och skydd och institutens behov av att hålla nere kostnaderna. Regeringen bör verka för att åstadkomma en förhandlingslösning på EU-nivå som möjliggör för Sverige att behålla det nuvarande systemet.

Artikel 12 – kreditavtal med lång eller obestämd löptid

Föreningen återkommer nedan till den viktiga frågan om vad som ska avses med kreditavtal med obestämd löptid.

Artikel 13 – ångerrätt

Föreningen konstaterar att utformningen av denna artikel med stor sannolikhet kommer att leda till att den köpta varan eller tjänsten vid kreditköp kommer att levereras först efter det att ångerperioden löpt ut för att undvika risken att konsumenten utövar sin ångerrätt. Konsumenterna kommer att uppleva en sådan utveckling som starkt negativ. För att förhindra att leveranstiden förlängs för konsumenter som köper varor på kredit föreslår föreningen att direktivet ska utformas på så sätt att en konsument som uttryckligen önskar en omgående leverans

av en vara eller tjänst, och som är beredd att efterge sin ångerrätt ska ha möjlighet att avsäga sig denna rätt.

Föreningen vill vidare framhålla att en kreditgivare måste kunna erhålla full kompensation för de kostnader som uppkommit för kreditgivaren före den tidpunkt konsumenten utnyttjar sin ångerrätt. Det är enligt lydelsen av direktivet inte klarlagt om detta är fallet avseende kostnader i form av exempelvis uppläggnings- och årsavgifter. Vid kontokrediter är konsumenten skyldig att utöver krediträntan i förväg erlägga en särskild avgift till banken som ersättning för de kostnader som banken har för krediten (kontraktsavgift) samt vid bank- och kreditkort en årsavgift. Det är inte godtagbart att banken inte skulle kunna erhålla kompensation för sådana redan uppkomna kostnader för det fall konsumenten väljer att utnyttja sin ångerrätt. Härutöver bör konsumenten givetvis vara skyldig att betala ränta för den tid som han eller hon faktiskt utnyttjat krediten.

Föreningen har vidare svårt att förstå vad artikel 13.2 egentligen är avsedd att reglera för situation. Kommissionen har, enligt vad som framgick vid ett sammanträffande i november 2005 med företrädare för bankbranschen, uttryckt samma tveksamhet. Föreningen förordar därför att bestämmelsen utgår eller arbetas om.

Särskilda komplikationer vid avbetalningskontrakt för inköp av kapitalvaror

Som Bankföreningen ovan framhåller kommer artikelns utformning sannolikt att leda till att konsumenter inte får sin vara levererad innan ångerperioden om 14 dagar löpt ut. Något som inte gagnar någon, allra minst konsumenten. Föreningen vill särskilt belysa frågan om konsekvenserna vid avbetalningskontrakt avseende kapitalvaror, som i och med ianspråktagandet förlorar ett mycket stort värde. Detta gäller exempelvis vid köp av ett fordon som förlorar ett mycket stort värde bara genom att köras ut från bilfirman, och detta oberoende av om fordonet därefter nyttjas eller inte. Föreningen vill framhålla att kreditgivaren måste kunna erhålla full kompensation för de kostnader som uppkommit för kreditgivaren till den tidpunkt då konsumenten utnyttjar sin ångerrätt och återlämnar den på avbetalning köpta varan. Då det inte är skäligt att en sådan värdeminskning ska falla på kreditgivaren eller bilfirman anser föreningen att ett förtydligande måste ske på så sätt att det av bestämmelsen framgår att denna värdeminskning ska falla på konsumenten. Det finns annars en påtaglig risk att ångerrätten kan

komma att missbrukas. En faktor som ytterligare komplicerar detta förhållande är att avbetalningskunder vanligtvis lämnar en inbytesbil som kontantinsats. Om konsumenten ångrar sig finns inbytesbilen med stor sannolikhet inte kvar utan den har försålts vidare av leverantören. Avtalet kan därmed inte återställas.

Avbetalningskontrakt som avser fordon ingår ofta som ett led i en trepartsrelation och bör enligt Bankföreningens uppfattning egentligen falla utanför kreditavtalet och inte anses som ett kombinerat kreditavtal. Ett avbetalningskontrakt är ofta tecknat mellan säljaren, dvs. billeverantören, och avbetalningskunden för att säkra säljarens/leverantörens rätt till betalning. Kreditgivaren/banken har i avtal med leverantören gått med på att ta över avbetalningskontraktet om vissa förutsättningar är uppfyllda. Alternativt finns ett avtal mellan kreditgivaren och leverantören där kreditgivaren köper in avbetalningsobjektet från leverantören och säljer det på avbetalning med äganderättsförbehåll till avbetalningskunden. Avbetalningsköparen erlägger en kontantinsats på 20 procent av varans kontantpris. Avseende kreditdelen av avbetalningsköpet har konsumenten enligt konsumentkreditlagen idag en rätt att lösa krediten i förtid. Om konsumenten återlämnar avbetalningsobjektet till kreditgivaren och tillgodoräknas då kreditgivaren ett större belopp än köparen får kreditgivaren inte kräva ut mellanskillnaden i annat fall än då varan minskat väsentligt i värde genom att köparen vanvårdat varan. Det är föreningens uppfattning att konsumenten genom de regler som idag finns i konsumentkreditlagen har ett tillräckligt skydd.

Artikel 14 – kombinerade transaktioner

Som föreningen ovan framhållit beträffande definitionen i artikel 3 1) av ”Kombinerat kreditavtal” är det mycket svårt att se att denna bestämmelse kan tillämpas vid kreditkortstransaktioner. En följd skulle nämligen bli att alla kreditavtal skulle upphöra om konsumenten utnyttjar sin ångerrätt enligt artikel 13 beträffande köpet av en vara eller en tjänst, vilket vore en orimlig konsekvens då krediten inte är avsedd bara för finansiering av den ångrade varan.

Vidare råder en viss oklarhet beträffande den närmare innebörden av artikel 14.2. Genom bestämmelsens placering under rubriken ”Kombinerade transaktioner” (”Linked transactions”) uppkommer frågan hur denna bestämmelse förhåller sig till den grundläggande definitionen i artikel 3 1) av ”Kombinerat kreditavtal” (”Linked credit agreement”). Föreningen tolkar för

sin del bestämmelsen så att en konsument, utan att samtidigt förutsättningarna i artikel 3 1) är för handen, ska ha rätt att rikta anspråk mot en kreditgivare endast om de villkor som stadgas i 14.2 är uppfyllda.

Det är under alla förhållanden otillfredsställande att artikeln lämnar utrymme för de olika medlemsstaterna att avgöra i vilken omfattning och under vilka villkor denna rättighet ska kunna utövas.

Artikel 15 – förtidsbetalning

Enligt andra satsen i artikel 15.1 ska konsumenten vid förtidsbetalning ha rätt till en ”rimlig” nedsättning av den sammanlagda kreditkostnaden. Definitionen av den ”sammanlagda kreditkostnaden” i artikel 3 f) gör det inte fullt klart vilka olika kostnader som ingår häri. Det betyder att grunden för beräkningen av den reduktion som avses i artikel 15 kan komma att bli olika i olika medlemsstater, vilket är otillfredsställande. Direktivet ger inte heller någon ledning i frågan om tolkningen av begreppet ”rimlig (nedsättning)”. Föreningen anser att det vore av värde om denna oklarhet undanröjs. Principen för hur nedsättningen ska ske bör därför anges.

Motsvarande synpunkt gör sig gällande även beträffande bestämmelsen i artikel 15.2 om ränteskillnadsersättning. I den svenska lagen finns en formel för beräkningen av denna ersättning. Föreningen anser att konkurrensskäl motiverar att riktlinjerna för en beräkning anges i direktivtexten. Föreningen är å andra sidan öppen för att man kan använda en annan teknisk lösning än den som valts i den svenska lagen.

Föreningen ifrågasätter vidare varför kreditgivaren enligt artikel 15.2 a) inte skulle kunna begära någon ersättning för kreditavtal där den period som beaktas för fastställande av krediträntan är *kortare än ett år*. Om en konsument har avtalat om en kredit där räntan fixeras för exempelvis tre månader bör alltså vid förtidsbetalning kreditgivaren kunna erhålla kompensation för den förlust som faktiskt uppkommer för kreditgivaren. Kriteriet för att ränteskillnadsersättning ska kunna tas ut, bör enligt föreningen vara att krediträntan fixerats för en viss tid, oavsett hur lång denna tid är.

Artikel 16 – överlåtelse av rättigheter

Bankföreningen konstaterar att denna bestämmelse torde komma att leda till ändringar i skuldebrevslagens sedan länge fastställda regler om begränsningar i invändningsrätten beträffande löpande skuldebrev.

Artikel 17 – överskridande av det sammanlagda kreditbeloppet

Enligt artikel 17.2 ska varje väsentligt överskridande av det sammanlagda kreditbeloppet som varar längre än tre månader regleras, om så är nödvändigt genom ingående av ett nytt kreditavtal. I den engelska direktivtexten uttrycks detta så att varje väsentligt överskridande av det sammanlagda kreditbeloppet ”shall be rectified, where necessary through a new credit agreement...”. Bestämmelsens troliga syfte är att säkerställa att kreditgivaren inte genom att tillåta upprepade kreditöverskridanden medverkar till en mer eller mindre permanent överskuldssättning hos konsumenten. Bankföreningen vill dock framhålla att en möjlighet för kreditgivaren att i fall av utebliven betalning utan ansökan av konsumenten medge en högre kreditlimit inte står i överensstämmelse med god banksed i Sverige (jfr FFFS 2005:3, avsnitt 3.4.3).

Artikel 18 – beräkning av den effektiva räntan

Föreningen konstaterar att artikel 18.2 i sin nuvarande utformning innebär att vissa kringtjänster kommer att ingå i beräkningen av den effektiva räntan om de är obligatoriska. Mot detta finns inget att invända. Men även frivilliga (”optional”) tjänster ska ingå om de inte klart och tydligt har angivits i kreditavtalet eller i något annat avtal med konsumenten. Den fråga som inställer sig är vad som gäller beträffande t.ex. kontantuttag i utlandet med ett kreditkort. Ett sådant uttag är ofta förenat med en avgift. Denna avgift är för konsumenten inte ”frivillig”, medan själva uttaget som sådant givetvis är det. Det är inte rimligt att sådana kostnader som konsumenten själv råder över genom att välja att utnyttja en tjänst ska ingå vid beräkningen av den effektiva räntan. Sannolikt skulle ett direktivkrav om att inkludera ”frivilliga” avgifter leda till betydande lagtekniska svårigheter när direktivet ska implementeras i svensk rätt. Föreningen förordar därför att denna möjlighet utgår ur direktivet.

Artikel 21 – harmonisering, ömsesidigt erkännande och direktivbestämmelsernas tvingade karaktär

I denna artikel, som är av central betydelse för hela direktivet, fastslås principen om full harmonisering. Dock medges att principen om ömsesidigt erkännande får tillämpas i vissa angivna fall. Hur denna möjlighet kommer att utnyttjas i de olika medlemsstaterna är omöjligt att förutse. Som föreningen tidigare poängterat är det i högsta grad önskvärt att direktivet utformas som ett renodlat fullharmoniseringsdirektiv. Att vissa bestämmelser i direktivet under en övergångstid om sex år kan bli föremål för ömsesidigt erkännande gör givetvis att huvudsyftet med direktivet, att åstadkomma en gemensam marknad för konsumentkrediter inom EU, inte helt och fullt uppnås.

Artikel 26 - övergångsbestämmelser

Föreningen har under kommentaren till artikel 12 konstaterat att det är viktigt att det klargörs vad som i direktivet avses med kreditavtal med obestämd löptid. I artikel 26.2 stadgas att medlemsstaterna ska se till att de kreditavtal med ”obestämd löptid” som löper den dag då de nationella bestämmelserna för införlivandet träder i kraft anpassas efter bestämmelserna i detta direktiv genom ett tillägg till kreditavtalet. Föreningen vill framhålla att det finns en mycket stor mängd avtal där kreditgivarna ingått avtal om en kontokredit med en konsument. Dessa avtal är normalt utformade så att kredittiden löper på ett år i taget. Avtalet förlängs normalt nästan undantagslöst med ett år i taget, om inget oförutsett inträffat som påverkar den fortsatta kreditvärdigheten hos konsumenten. Det vore enligt föreningen olyckligt om dessa avtal skulle betraktas som avtal som löper med obestämd löptid. Detta skulle leda till stora kostnader för instituten att komplettera eller ersätta denna stora mängd löpande avtal med nya villkor.

Denna fråga är visserligen mer aktuell vid en kommande svensk implementering av direktivet än vid utformningen av själva direktivet. Föreningen anser dock att det är angeläget att redan nu uppmärksamma regeringen på problemet.

Sammanträffande för att vidareutveckla föreningens synpunkter

Föreningen har tidigare framfört att den skulle sätta värde på ett sammanträffande med företrädare för de departement som bereder denna fråga på EU-nivå. Föreningen skulle uppskatta ett sammanträffande där föreningen skulle kunna utveckla sina synpunkter på direktivförslaget ytterligare.

Ulla Lundquist

Lars Rutberg